

PÅSKVAKA

Genom död till liv

Följande förslag till böner och läsningar ansluter till seden att fira påsknatten som en högtidsvaka åt Herren. Efter att påskljuset tänts och burits i procession in i kyrkan firas Ordets gudstjänst där de gammal- och nytestamentliga läsningarna belyser Herrens gärning mot sitt folk alltsedan världens begynnelse. Därefter sker förnyelsen av doplöftena och ev. dop. Slutligen firas eukaristin. För påskvakans ordning, se t.ex. Noterias Missale, s. 450–468.

Ordets gudstjänst består av nio läsningar, sju ur Gamla testamentet och två ur Nya testamentet. Antalet läsningar ur Gamla testamentet kan minskas, men inte reduceras så att karaktären av vaka försvinner. Minst tre läsningar ur Gamla testamentet bör förekomma, och läsningen ur andra Moseboken 14 bör alltid läsas. Här anges de gammaltestamentliga läsningarna och epistel; evangeliet hämtas ur evangelieboken.

Efter varje läsning ur Gamla testamentet följer en psaltarpsalm, varefter prästen ber kollektbönen. Istället för psaltarpsalm kan en stunds tystnad för bön och eftertanke iakttas. Kollektböner och psaltarpsalmer återfinns i andra PDF-filer på <http://www.akf.se/liturgi>.

Påskvakans läsningar ur Gamla testamentet avslutas inte med "Så lyder Herrens ord".

Första läsningen

1 Mos 1:1–2:2

I begynnelsen skapade Gud himmel och jord.

Jorden var öde och tom, djupet täcktes av mörker och en gudsvind svepte fram över vattnet. Gud sade: "Ljus, bli till!" Och ljuset blev till. Gud såg att ljuset var gott, och han skilde ljuset från mörkret. Gud kallade ljuset dag, och mörkret kallade han natt. Det blev kväll och det blev morgon. Det var den första dagen.

Gud sade: "I vattnet skall ett valv bli till, och det skall skilja vatten från vatten." Och det blev så. Gud gjorde valvet och skilde vattnet under valvet från vattnet ovanför valvet. Gud kallade valvet himmel. Det blev kväll och det blev morgon. Det var den andra dagen.

Gud sade: "Vattnet under himlen skall samlas till en enda plats, så att land blir synligt." Och det blev så. Gud kallade det torra landet jord, och vattenmassan kallade han hav. Och Gud såg att det var gott. Gud sade: "Jorden skall ge grönska: fröbärande örter och olika arter av fruktträd med frö i sin frukt skall växa på jorden." Och det blev så. Jorden frambringade grönska: olika arter av fröbärande örter och olika arter av träd med frö i sin frukt. Och Gud såg att det var gott. Det blev kväll och det blev morgon. Det var den tredje dagen.

Gud sade: "På himlavalvet skall ljus bli till, och de skall skilja dagen från natten och utmärka högtider, dagar och år. De skall vara ljus på himlavalvet och lysa över jorden." Och det blev så. Gud gjorde de två stora ljusen, det större ljuset till att härska över dagen och det mindre till att härska över natten, och han gjorde stjärnorna. Han satte ljusen på himlavalvet att lysa över jorden, att

härska över dag och natt och att skilja ljus från mörker. Och Gud såg att det var gott. Det blev kväll och det blev morgon. Det var den fjärde dagen.

Gud sade: "Vattnet skall vimla av levande varelser, och fåglar skall flyga över jorden, under himlavalvet." Gud skapade de stora havsdjuren och alla olika arter av levande varelser som vattnet myllrar och vimlar av och alla olika arter av fåglar. Och Gud såg att det var gott. Gud välsignade dem och sade: "Var fruktsamma och föröka er och uppfyll sjöar och hav. Och på jorden skall fåglarna föröka sig." Det blev kväll och det blev morgon. Det var den femte dagen.

Gud sade: "Jorden skall frambringa olika arter av levande varelser: boskap, kräddjur och vilda djur av olika arter." Och det blev så. Gud gjorde de olika arterna av vilda djur, boskap och markens kräddjur. Och Gud såg att det var gott.

Gud sade: "Vi skall göra människor som är vår avbild, lika oss. De skall härska över havets fiskar, himlens fåglar, boskapen, alla vilda djur och alla kräddjur som finns på jorden." Gud skapade människan till sin avbild, till Guds avbild skapade han henne. Som man och kvinna skapade han dem. Gud välsignade dem och sade till dem: "Var fruktsamma och föröka er, uppfyll jorden och lägg den under er. Härska över havets fiskar och himlens fåglar och över alla djur som myllrar på jorden."

Gud sade: "Jag ger er alla fröbärande örter på hela jorden och alla träd med frö i sin frukt; detta skall ni ha att äta. Åt markens djur, åt himlens fåglar och åt dem som krälar på jorden, allt som har liv i sig, ger jag alla gröna örter att äta." Och det blev så. Gud såg att allt som han hade gjort var mycket gott. Det blev kväll och det blev morgon. Det var den sjätte dagen.

Så fullbordades himlen och jorden och allt vad där finns. Den sjunde dagen hade Gud fullbordat sitt verk, och han vilade på den sjunde dagen efter allt han hade gjort.

eller (kortare läsning)

1 Mos 1:1, 26–31a

I begynnelsen skapade Gud himmel och jord.

Gud sade: ”Vi skall göra människor som är vår avbild, lika oss. De skall härska över havets fiskar, himlens fåglar, boskapen, alla vilda djur och alla kräddjur som finns på jorden.” Gud skapade människan till sin avbild, till Guds avbild skapade han henne. Som man och kvinna skapade han dem. Gud välsignade dem och sade till dem: ”Var fruktsamma och föröka er, uppfyll jorden och lägg den under er. Härska över havets fiskar och himlens fåglar och över alla djur som myllrar på jorden.”

Gud sade: ”Jag ger er alla fröbärande örter på hela jorden och alla träd med frö i sin frukt; detta skall ni ha att äta. Åt markens djur, åt himlens fåglar och åt dem som krälar på jorden, allt som har liv i sig, ger jag alla gröna örter att äta.” Och det blev så. Gud såg att allt som han hade gjort var mycket gott.

Andra läsningen

1 Mos 22:1–18

Gud satte Abraham på prov. Gud kallade på honom: ”Abraham!” — ”Här är jag”, svarade han. Gud sade: ”Ta din ende son, honom som du älskar, Isak, och gå till landet Moria och offra honom där som brännoffer på ett berg som jag skall visa dig.”

Tidigt nästa morgon sadlade Abraham sin åsna. Han tog med sig två tjänare och sin son Isak, högg veden till brännoffret och gav sig i väg mot den plats som Gud hade talat om. Den tredje dagen fick Abraham se platsen på avstånd. Då sade han till tjänarna: ”Stanna här med åsnan, medan jag och pojken går dit bort för att tillbe. Sedan kommer vi tillbaka till er.” Abraham tog veden till brännoffret och lät sin son Isak bära den. Själv tog han elden och kniven, och så gick de båda tillsammans. ”Far”, sade Isak. ”Ja, min son”, svarade Abraham. Isak sade: ”Här är eld och ved, men var är fåret som skall offras?” — ”Min son”, sade Abraham, ”Gud utser åt sig det får som skall offras.” Så gick de båda tillsammans.

När de kom fram till platsen som Gud hade talat om byggde Abraham ett altare. Han lade upp veden och band sedan sin son Isak och lade honom på altaret, ovanpå veden. Och Abraham sträckte ut handen och tog kniven för att slakta sin son. Då ropade Herrens ängel till honom från himlen: ”Abraham! Abraham!” — ”Ja”, svarade Abraham, ”här är jag.” Ängeln sade: ”Lyft inte din hand mot pojken, och gör honom inget ont. Nu vet jag att du fruktar Gud, nu när du inte har vägrat mig din ende son.” När Abraham såg upp fick han se en bagge, som hade fastnat med hornen i ett snår. Då gick han bort och tog baggen och offrade den som brännoffer i stället för sin son. Abraham gav denna plats namnet ”Herren utser”. I dag säger man ”på berget där Herren blir sedd”.

Ännu en gång ropade Herrens ängel från himlen och sade till Abraham: "Jag svär vid mig själv, säger Herren, att eftersom du gjorde detta och inte vägrade mig din ende son, skall jag välsigna dig och göra dina ättlingar talrika som stjärnorna på himlen och som sanden på havets strand, och dina ättlingar skall inta fiendens städer. Och alla folk på jorden skall önska sig den välsignelse som dina ättlingar har fått. Detta skall ske därför att du lydde mig."

eller (kortare läsning)

1 Mos 22:1–2, 9a, 10–13, 15–18

Gud satte Abraham på prov. Gud kallade på honom: "Abraham!" — "Här är jag", svarade han. Gud sade: "Ta din ende son, honom som du älskar, Isak, och gå till landet Moria och offra honom där som brännoffer på ett berg som jag skall visa dig."

När de kom fram till platsen som Gud hade talat om byggde Abraham ett altare. Och Abraham sträckte ut handen och tog kniven för att slakta sin son. Då ropade Herrens ängel till honom från himlen: "Abraham! Abraham!" — "Ja", svarade Abraham, "här är jag." Ängeln sade: "Lyft inte din hand mot pojken, och gör honom inget ont. Nu vet jag att du fruktar Gud, nu när du inte har vägrat mig din ende son." När Abraham såg upp fick han se en bagge, som hade fastnat med hornen i ett snår. Då gick han bort och tog baggen och offrade den som brännoffer i stället för sin son.

Ännu en gång ropade Herrens ängel från himlen och sade till Abraham: "Jag svär vid mig själv, säger Herren, att eftersom du gjorde detta och inte vägrade mig din ende son, skall jag välsigna dig och göra dina ättlingar talrika som stjärnorna på himlen och som sanden på havets strand, och dina ättlingar skall inta fiendens städer. Och alla folk på jorden skall önska sig den välsignelse som dina ättlingar har fått. Detta skall ske därför att du lydde mig."

Tredje läsningen

2 Mos 14:15–15:1

Herren sade till Mose: ”Varför ropar du till mig? Säg åt israeliterna att dra vidare. Lyft din stav och sträck ut din hand över havet och klyv det, så att israeliterna kan gå torrskodda tvärs igenom havet. Jag skall förhärda egypterna, så att de följer efter dem. Jag skall visa min makt genom att krossa farao och hela hans här, hans vagnar och vagnskämpar. Och egypterna skall inse att jag är Herren, när jag visar min makt och krossar farao och hans vagnar och vagnskämpar.”

Guds ängel, som hade gått framför israeliternas här, flyttade sig nu och gick bakom dem. Molnpeparen som gick framför dem flyttade sig och tog plats bakom dem, så att den kom mellan egypternas här och israeliternas. Mörkret föll, och hela natten gick utan att härarna fick känning med varandra.

Mose sträckte ut sin hand över havet, och Herren drev undan havet med en stark östanvind, som blåste hela natten. Så gjorde han havet till torrt land. Vattnet klövs, och israeliterna gick torrskodda tvärs igenom havet, medan vattnet stod som en vägg på båda sidor. Egypterna förföljde dem, och alla faraos hästar, hans vagnar och vagnskämpar satte efter dem ut i havet. Strax före gryningen såg Herren från pelaren av eld och moln ner mot egypternas här, och han spred förvirring bland dem. Han lät vagnshjulen fastna så att det gick trögt att köra. Då ropade egypterna: ”Låt oss fly! Herren strider för Israel mot oss egypter!”

Herren sade till Mose: ”Sträck ut din hand över havet, så att vattnet strömmar tillbaka över egypterna, över deras vagnar och vagnskämpar.” Mose sträckte ut sin hand över havet, och i gryningen vände vattnet tillbaka. Egypterna flydde och det kom rakt emot dem; Herren störtade dem ut i havet. Vattnet vände tillbaka och dränkte vagnarna och vagnskämparna, hela faraos här som hade följt efter israeliterna ut i havet. Inte en enda kom undan. Men israeliterna gick torrskodda tvärs igenom havet, och vattnet stod som en vägg på båda sidor. Den dagen räddade Herren Israel från egypterna; israeliterna såg dem ligga döda på stranden. Då Israels folk såg vilket storverk Herren hade utfört mot egypterna fruktade de Herren och litade på honom och på hans tjänare Mose.

Då sjöng Mose och israeliterna denna lovsång till Herren:

[Jag sjunger till Herrens ära:
stor är hans höghet och makt.
Häst och vagnskämpe
vräkte han i havet.]

Fjärde läsningen

Jes 54:5–14

Din man är han som har skapat dig,
han vars namn är Herren Sebaot,
din befriare är Israels Helige,
han som kallas hela jordens Gud.
Herren kallar på dig,
övergivna och olyckliga kvinna.
Inte sviker man sin ungdoms hustru,
säger din Gud.
Ett kort ögonblick övergav jag dig,
men i stor kärlek tar jag dig åter.
Jag dolde mitt ansikte för dig
i häftig vrede ett ögonblick,
men evigt trofast visar jag dig nu min kärlek,
säger din befriare, Herren.
Det är som på Noas tid,
då jag svor att Noas flod
aldrig mer skulle dränka jorden.
Så svär jag nu att inte mer vredgas
och inte mer rasa mot dig.
Om än bergen rubbas
och höjderna vacklar,
skall min trohet mot dig inte rubbas
och mitt fredsförbund inte vackla,
säger han som älskar dig, Herren.
Du plågade, härjade,
du som ingen tröstar,
jag låter dina stenar vila på spetsglans,
jag lägger grunden med safirer,
jag gör dina tinnar av granater,
dina portar av beryller
och hela staden av ädla stenar.
Alla dina barn skall fostras av Herren,
i fred och välgång skall dina barn leva.
Rättfärdighet skall vara din grund.
Du skall vara långt från förtrycket
— du har inget att frukta —
långt från fördärvet
— det skall inte nå dig.

Femte läsningen

Jes 55:1–11

Så säger Herren:
Kom, alla ni som törstar,
kom hit och få vatten,
kom, även om ni inte har pengar!
Förse er med säd, så att ni får äta!
Kom och få säd utan pengar,
vin och mjölk utan att betala!
Varför lägger ni pengar på det som inte är bröd,
er lön på sådant som inte mättar?
Lyssna till mig, så får ni äta gott
och njuta av feta rätter.
Kom till mig och hör noga på,
lyssna, så får ni liv.
Jag sluter ett evigt förbund med er,
den nåd jag visat David skall bestå.
Honom gjorde jag till ett vittne för folken,
till furste och härskare över dem.
Du skall kalla på folkslag du inte känner,
folkslag som inte känner dig skyndar till
för Herrens, din Guds, skull,
Israels Helige, som skänkt dig härlighet.
Sök Herren medan han låter sig finnas,
åkalla honom medan han är nära.
Må den gudlöse överge sin väg,
den ondskefulle sina planer.
Må han vända om till Herren,
så skall han förbarma sig över honom,
vända om till vår Gud,
som alltid vill förlåta.
Mina planer är inte era planer
och era vägar inte mina vägar,
säger Herren.
Liksom himlen är högt över jorden,
så är mina vägar högt över era vägar,
mina planer högt över era planer.
Liksom regn och snö faller från himlen
och inte vänder tillbaka dit
utan vattnar jorden,
får den att grönska och bära frukt,
och ger säd att så och bröd att äta,
så är det med ordet
som kommer från min mun:
det vänder inte fruktlöst tillbaka
utan gör det jag vill
och utför mitt uppdrag.

Sjätte läsningen

Bar 3:9–15; 3:32–4:4

Israel, hör de bud som ger liv,
lyssna och kom till insikt.
Vad har hänt, Israel,
varför är du i fiendeland,
varför har du åldrats bland främlingar,
besudlats av de dödas orenhet
och räknats bland dem som hör dödsriket till?
Du övergav vishetens källa.
Om du hade följt Guds väg
hade du fått bo kvar i frid för alltid.
Lär dig var det finns vishet,
var det finns kraft och förstånd.
Då kommer du också att inse
var det finns liv och ljus för ögonen,
var det finns lång levnad och frid.
Vem har funnit vishetens boning,
vem har gått in i hennes skattkammare?
Men han som vet allt känner henne;
han har utforskat henne med sin insikt,
han som gav jorden form för evig tid
och fyllde den med fyrfotadjur.
Han sänder ut ljuset och det drar åstad,
han kallar på det och det lyder med bävan.
Stjärnorna tänder sitt ljus
och börjar med glädje sin vaktjänst;
han kallar på dem och de svarar: "Här är vi!"
och lyser med glädje för sin skapare.
Sådan är vår Gud,
ingen kan nämnas vid hans sida.
Han utforskade vishetens hela väg
och öppnade den för sin tjänare Jakob,
för Israel, som hade hans kärlek.
Sedan visade hon sig på jorden
och levde där bland människorna.
Hon är boken med Guds bud,
lagen som består för evigt.
Alla som håller fast vid henne får leva,
men de som lämnar henne skall dö.
Vänd om, Jakob, och grip fatt i henne,
bana dig fram till ljuskretsen kring henne.
Ge inte det som är din stolthet åt en annan
eller det som gagnar dig åt ett främmande folk.
Saliga är vi, mitt folk Israel,
ty vi vet vad som behagar Gud.

Sjunde läsningen

Hes 36:16–17a, 18–28

Herrens ord kom till mig: Människa! Då israeliterna bodde i sitt land orenade de landet med sitt leverne och sina gärningar. De utgöt blod i landet och orenade det med sina avgudabilder, därför tömde jag min vrede över dem. Jag skingrade dem bland folken, de spreds ut i främmande länder. De fick det straff som deras leverne och deras gärningar förtjänade. Vart de än kom bland de främmande folken vanärade de mitt heliga namn. Man sade om dem: ”De är Herrens folk, och ändå har de fått lämna hans land!” Det plågade mig att israeliterna vanärade mitt heliga namn bland folken de kommit till.

Säg därför till Israels folk: Så säger Herren Gud: Det är inte för er skull jag ingriper, israeliter, utan för mitt heliga namn som ni har vanärat bland de folk ni har kommit till. Ni har vanärat mitt mäktiga namn överallt bland folken; det har blivit vanärat, men jag skall visa hur heligt det är. Genom er skall jag visa min helighet inför folken. Då skall de inse att jag är Herren, säger Herren Gud. Jag skall hämta er hos de främmande folken, samla in er från alla länder och föra er till ert eget land. Sedan skall jag bestänka er med rent vatten och göra er rena. Ni har orenat er med alla era avgudabilder, men jag skall göra er rena. Jag skall ge er ett nytt hjärta och fylla er med en ny ande. Jag skall ta bort stenhjärtat ur kroppen på er och ge er ett hjärta av kött. Med min egen ande skall jag fylla er. Jag skall se till att ni följer mina bud och håller er till mina stadgar och lever efter dem. Ni skall få bo i det land jag gav era fäder. Så skall ni vara mitt folk, och jag skall vara er Gud.

Epistel

Rom 6:3–11

Läsning ur Paulus brev till romarna.

Vet ni då inte att alla vi som har döpts in i Kristus Jesus också har blivit döpta in i hans död? Genom dopet har vi alltså dött och blivit begravda med honom för att också vi skall leva i ett nytt liv, så som Kristus uppväcktes från de döda genom Faderns härlighet. Ty har vi blivit ett med honom genom att dö som han skall vi också bli förenade med honom genom att uppstå som han. Vi vet att vår gamla människa har blivit korsfäst med honom för att den syndiga kroppen skall berövas sin makt, så att vi inte längre är slavar under synden. Ty den som är död är frikänd från synden. När vi nu har dött med Kristus är vår tro att vi också skall leva med honom. Vi vet ju att Kristus har uppväckts från de döda och inte mer skall dö. Döden är inte längre herre över honom. När han dog, dog han bort från synden, en gång för alla. När han nu lever, lever han för Gud. Så skall också ni se på er själva: i Kristus Jesus är ni döda för synden men lever för Gud.

Så lyder Herrens ord.